

Grondwettelijk Hof

**Arrest nr. 166/2022
van 15 december 2022
Rolnummer : 7782**

In zake : de prejudiciële vragen betreffende de artikelen 23 en 23^{quater} van de wet van 15 juni 1935 « op het gebruik der talen in gerechtszaken », gesteld door de Politie rechtbank te Vilvoorde.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters L. Lavrysen en P. Nihoul, en de rechters T. Giet, J. Moerman, M. Pâques, Y. Kherbache, T. Detienne, D. Pieters, S. de Bethune, E. Bribosia, W. Verrijdt en K. Jadin, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter L. Lavrysen,

wijst na beraad het volgende arrest :

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

Bij vonnis van 28 maart 2022, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 30 maart 2022, heeft de Politie rechtbank te Vilvoorde de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« 1. Schendt artikel 23 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken de bepalingen over de fundamentele rechten en vrijheden gewaarborgd in titel II van de Grondwet, (met name de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet), in samenhang gelezen met artikel 6 EVRM en artikel 14.3 a en f IVBPR, in de mate dat een beklagde die alleen Frans kent of zich gemakkelijker in die taal uitdrukt, wanneer hij terecht staat voor een politierechtbank waarvan de taal van rechtspleging het Nederlands is, de bijstand van een tolk Nederlands/Frans - Frans/Nederlands mag weigeren en kan vragen dat de rechtspleging in het Frans zou geschieden, terwijl een beklagde, hoewel ook van Belgische nationaliteit, die geen Nederlands of Frans kent, die mogelijkheid niet heeft ?

2. Schendt artikel 23^{quater} van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik ter talen in gerechtszaken de bepalingen over de fundamentele rechten en vrijheden gewaarborgd in titel II van de Grondwet, (met name de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet), in samenhang met artikel 6 EVRM en artikel 14.3 a en f IVBPR, in de mate dat het een politierechtbank gelegen in het gerechtelijk arrondissement Brussel zou verhinderen bij het afwijzen van een vraag tot

taalwijziging, meteen ook uitspraak te doen over de grond van de zaak, terwijl een politierechtbank gelegen buiten het gerechtelijk arrondissement Brussel wel die mogelijkheid heeft ? ».

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. A. Wirtgen en Mr. T. Moonen, advocaten bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend.

Bij beschikking van 21 september 2022 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers W. Verrijdt en T. Detienne te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij de Ministerraad binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 12 oktober 2022 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 12 oktober 2022 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

L.B. wordt vervolgd voor de Politierechtbank te Vilvoorde, zijnde het verwijzende rechtscollege, omdat zij heeft nagelaten haar rijbewijs neer te leggen ter griffie binnen de termijn voorgeschreven door artikel 40 van de wet van 16 maart 1968 « betreffende de politie over het wegverkeer », nadat tegen haar een verval van het recht op sturen werd uitgesproken. L.B. heeft gevraagd dat de rechtspleging in het Frans wordt gevoerd en dus dat de zaak wordt verwezen naar een Franstalig rechtscollege, overeenkomstig artikel 23 van de wet van 15 juni 1935 « op het gebruik der talen in gerechtszaken » (hierna : de wet van 15 juni 1935). Alvorens een beslissing te nemen over dat verzoek, heeft het verwijzende rechtscollege de hierboven weergegeven prejudiciële vragen gesteld.

III. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van de eerste prejudiciële vraag

A.1.1. Volgens de Ministerraad kent het in de eerste prejudiciële vraag vermelde verschil in behandeling een redelijke verantwoording en is artikel 23 van de wet van 15 juni 1935 bijgevolg bestaanbaar met de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

A.1.2. De Ministerraad wijst erop dat de wetgever, bij de regeling van het taalgebruik in gerechtszaken, de individuele rechten van de klaagde in overeenstemming dient te brengen met de goede werking van de rechtsbedeling, zoals het Hof onder meer heeft geoordeeld bij zijn arrest nr. 124/2019 van 26 september 2019. De taalregeling in gerechtszaken steunt op de indeling van het grondgebied in taalgebieden overeenkomstig artikel 4 van de Grondwet. Het uitgangspunt van die regeling is dat de taal van de rechtspleging de taal is van het taalgebied waar het bevoegde rechtscollege is gevestigd, zoals het Hof heeft aangegeven bij zijn arrest nr. 120/2019 van 19 september 2019. Het is bijgevolg in overeenstemming met de beginselen van de taalwetgeving dat de mogelijkheid om te worden beoordeeld in de eigen taal wordt voorbehouden aan de beklaagden die alleen een van

de drie landstalen kennen of zich gemakkelijker in een van die talen uitdrukken. Een taalwijziging is ook enkel ten aanzien van zulke beklagden zinvol en praktisch haalbaar, aangezien er in België uitsluitend rechtscolleges zijn die recht spreken in het Nederlands, het Frans of het Duits. Bijgevolg blijven, wanneer de taal van de procedure dient te worden gewijzigd in een andere landstaal, de nadelen voor de rechtsbedeling beperkt, aangezien het dan volstaat om de zaak door te verwijzen naar een ander rechtscollege.

A.1.3. Volgens de Ministerraad heeft artikel 23 van de wet van 15 juni 1935 geen onevenredige gevolgen voor de beklagden die geen enkele landstaal kennen en daardoor geen taalwijziging kunnen vragen. Verschillende wetsbepalingen, waaronder de artikelen 145, 152*bis* en 164 van het Wetboek van strafvordering en de artikelen 22 en 31 van de wet van 15 juni 1935, maken het immers mogelijk voor zulke beklagden om de strafprocedure te begrijpen en eraan deel te nemen, ook al zijn zij de taal waarin die procedure wordt gevoerd niet machtig.

A.1.4. De Ministerraad vervolgt dat artikel 13 van de Grondwet, artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten geen recht inhouden op een rechtspleging in een door de beklagde gekozen taal, en evenmin eraan in de weg staan dat slechts aan bepaalde categorieën van beklagden de mogelijkheid wordt geboden om een taalwijziging te vragen.

A.1.5. Tot slot merkt de Ministerraad op dat een verzoek tot taalwijziging op gemotiveerde wijze kan worden afgewezen wanneer de taalwijziging tot een overschrijding van de redelijke termijn zou leiden. De bekommernis van het verwijzende rechtscollege dat de Franstalige rechtbank waarnaar de zaak in het bodemgeschil zou moeten worden verwezen in geval van een taalwijziging, te kampen heeft met een aanzienlijke gerechtelijke achterstand, kan bijgevolg niet doen besluiten tot de ongrondwettigheid van artikel 23 van de wet van 15 juni 1935.

Ten aanzien van de tweede prejudiciële vraag

A.2. Wat betreft de tweede prejudiciële vraag, is de Ministerraad het eens met de aan het Hof voorgelegde interpretatie van artikel 23*quater* van de wet van 15 juni 1935, volgens welke een politierechtbank gevestigd in het gerechtelijk arrondissement Brussel niet onmiddellijk uitspraak kan doen over de grond van de zaak wanneer zij een verzoek tot taalwijziging afwijst. Enkel in die interpretatie kan het specifieke beroep waarin artikel 23*quater* voorziet, dat wordt behandeld zoals in kort geding en de verjaring van de strafvordering schorst, een nuttige uitwerking hebben. De omstandigheid dat de Franstalige en de Nederlandstalige arrondissementsrechtbanken, in verenigde vergadering, krachtens artikel 23*quater* bevoegd zijn « in volle rechtsmacht », betekent enkel dat die rechtbanken in feite en in rechte over de taalwijziging oordelen, maar niet dat zij ten gronde uitspraak kunnen doen over de strafvordering.

A.3. De Ministerraad is van mening dat de tweede prejudiciële vraag niet ontvankelijk is, aangezien het verwijzende rechtscollege niet uiteenzet op welke wijze artikel 23*quater* van de wet van 15 juni 1935, in de voormelde interpretatie, in strijd zou zijn met de aangehaalde referentienormen. Er valt niet in te zien waarom de onmogelijkheid voor de strafrechter om onmiddellijk uitspraak te doen over de grond van de zaak wanneer om een taalwijziging wordt verzocht, het recht op toegang tot de rechter of het recht op een eerlijk proces in het gedrang zou brengen. Volgens de Ministerraad vergelijkt het verwijzende rechtscollege bovendien geen verschillende categorieën van personen, maar wel verschillende categorieën van politierechtbanken, die geen rechten kunnen ontlenen aan de aangehaalde referentienormen. In werkelijkheid berust de prejudiciële vraag op een opportuïteitskritiek met betrekking tot de gevolgen van de wetgeving inzake taalgebruik in gerechtszaken voor de beoordeling van verkeersmisdrijven door de strafrechter.

A.4.1. Ten gronde zet de Ministerraad uiteen dat het in de prejudiciële vraag vermelde verschil in behandeling voortvloeit uit een door de Grondwetgever zelf gemaakte keuze, ten aanzien waarvan het Hof niet bevoegd is. De omstandigheid dat de politierechtbank bij het afwijzen van een verzoek tot taalwijziging wordt verhinderd onmiddellijk uitspraak te doen over de grond van de zaak, vormt immers een wezenlijk kenmerk van het rechtstreeks beroep bij de verenigde Franstalige en Nederlandstalige arrondissementsrechtbanken, die bevoegd zijn in volle rechtsmacht. Die beroepsmogelijkheid behoort tot de essentiële elementen van de hervorming met betrekking tot het gebruik der talen in gerechtszaken in het gerechtelijk arrondissement Brussel, bedoeld in artikel 157*bis* van de Grondwet. Uit de parlementaire voorbereiding van die grondwetsbepaling blijkt dat de Grondwetgever niet alleen kennis had van die essentiële elementen, maar zich eveneens de keuzes die eruit voortvloeien eigen heeft gemaakt (*Parl. St.*, Kamer, 2011-2012, DOC 53-2141/001, pp. 3-5).

A.4.2. In ondergeschikte orde is de Ministerraad van mening dat het verschil in behandeling tussen, enerzijds, de beklagden die terechtstaan voor een politierechtbank in het gerechtelijk arrondissement Brussel en

die in geval van een afwijzing van hun verzoek tot taalwijziging een beroep kunnen instellen overeenkomstig artikel 23^{quater} van de wet van 15 juni 1935 en, anderzijds, de overige beklaagden, die niet over een dergelijke beroepsmogelijkheid beschikken, een redelijke verantwoording kent. Dat verschil in behandeling is bijgevolg bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

De Ministerraad wijst erop dat de specifieke beroepsprocedure van artikel 23^{quater} van de wet van 15 juni 1935 deel uitmaakt van het institutioneel akkoord voor de zesde staatshervorming, waarmee werd beoogd de taalrechten van zowel de Nederlandstaligen als de Franstaligen in het gerechtelijk arrondissement Brussel te vrijwaren. Die procedure draagt dus bij tot de communautaire vrede. Het is bovendien pertinent om enkel in het gerechtelijk arrondissement Brussel in een dergelijke beroepsprocedure te voorzien, aangezien het taalgebruik bij de rechtspleging in dat arrondissement om historische, sociale en demografische redenen aanleiding geeft tot de meeste problemen.

Volgens de Ministerraad heeft de in het geding zijnde bepaling ten slotte geen onevenredige gevolgen. Voor de beklaagden die geen gebruik kunnen maken van de beroepsmogelijkheid waarin die bepaling voorziet, omdat zij worden berecht buiten het gerechtelijk arrondissement Brussel, staat immers een gemeenrechtelijk hoger beroep open tegen de afwijzing van het verzoek tot taalwijziging, zoals ook blijkt uit de rechtspraak van het Hof van Cassatie (Cass., 29 september 2015, P.15.0123.N). In zoverre het verwijzende rechtscollege meent dat het schorsend effect van de in het geding zijnde beroepsprocedure zou verhinderen dat, in geval van verkeersmisdrijven, bepaalde dringende veiligheidsmaatregelen worden opgelegd, merkt de Ministerraad op dat een dergelijke kritiek vreemd is aan de rechten van de beklaagden die geen gebruik kunnen maken van die beroepsprocedure.

- B -

Ten aanzien van de in het geding zijnde bepalingen en de context ervan

B.1. De prejudiciële vragen houden verband met de mogelijkheid voor een beklaagde om, wanneer hij terechtstaat voor een politierechtbank van het gerechtelijk arrondissement Brussel, een taalwijziging te vragen.

B.2. De eerste prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 23 van de wet van 15 juni 1935 « op het gebruik der talen in gerechtszaken » (hierna : de wet van 15 juni 1935). Die bepaling regelt de wijziging van de taal van de rechtspleging bij de politierechtbank en de correctionele rechtbank, op verzoek van de beklaagde :

« De beklaagde die alleen Nederlands kent of zich gemakkelijker in die taal uitdrukt kan, wanneer hij terechtstaat voor een politierechtbank of een correctionele rechtbank waarvan de taal van rechtspleging het Frans of het Duits is, vragen dat de rechtspleging in het Nederlands geschiedt.

De beklaagde die alleen Frans kent of zich gemakkelijker in die taal uitdrukt kan, wanneer hij terechtstaat voor een politierechtbank of een correctionele rechtbank waarvan de taal van rechtspleging het Nederlands is, vragen dat de rechtspleging in het Frans geschiedt.

De beklaagde die alleen Duits kent of zich gemakkelijker in die taal uitdrukt kan, wanneer hij terechtstaat voor een politierechtbank of een correctionele rechtbank waarvan de taal van rechtspleging het Nederlands of het Frans is, vragen dat de rechtspleging in het Duits geschiedt.

In de gevallen bedoeld in de leden 1 tot 3, gelast de rechtbank de verwijzing naar het dichtstbij gelegen gerecht van dezelfde rang, waarvan de taal van rechtspleging de taal is die door de beklaagde is gevraagd. De rechtbank kan evenwel beslissen wegens de omstandigheden van de zaak niet op de aanvraag van de beklaagde te kunnen ingaan.

De beklaagde die alleen Frans kent of zich gemakkelijker in die taal uitdrukt, kan, wanneer hij terechtstaat voor een politierechtbank of een correctionele rechtbank waarvan de taal van rechtspleging het Duits is, vragen dat de rechtspleging in het Frans geschiedt. In dat geval wordt de rechtspleging voor datzelfde gerecht voortgezet in de taal die door de beklaagde is gevraagd.

Ingeval in het rechtsgebied van het hof van beroep te Luik geen enkele rechter in strafuitvoeringszaken of substituut-procureur des Konings gespecialiseerd in strafuitvoeringszaken het bewijs levert van de kennis van de Duitse taal, wordt een beroep gedaan op een tolk.

De verjaring van de strafvordering wordt geschorst voor een termijn van maximum één jaar vanaf het moment van de vraag tot verwijzing tot op de dag van de eerste terechtzitting waarop de behandeling van de zaak ten gronde, opnieuw door de rechtbank zal worden hervat ».

B.3.1. De tweede prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 23^{quater} van de wet van 15 juni 1935, dat voorziet in een specifiek rechtsmiddel voor beslissingen over verzoeken tot taalwijziging die voor de rechtbanken van het gerechtelijk arrondissement Brussel worden ingediend :

« Bij de in artikel 73, tweede lid, en in artikel 75bis van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde Franstalige en Nederlandstalige arrondissementsrechtbanken, die gezamenlijk bij uitsluiting bevoegd zijn in volle rechtsmacht, worden volgens een procedure zoals in kort geding, beroepen ingesteld door de partijen in geval van schending door de burgerlijke rechtscolleges of de politierechtbanken van het gerechtelijk arrondissement Brussel van de artikelen 3 tot 7, 7bis, 7ter, 15 en 23.

Het beroep wordt, op straffe van onontvankelijkheid, met redenen omkleed en binnen vijftien dagen na ontvangst van de beslissing over het verzoek tot taalwijziging per aangetekende brief en fax ingesteld. Een kopie van het beroep wordt binnen dezelfde termijn per brief of fax aan de oorspronkelijk gevatte rechtbank en aan de partijen overgemaakt. De partij die het beroep instelt, vermeldt expliciet het adres en het faxnummer waarop de beslissing haar kan worden ter kennis gegeven.

Wanneer een beroep wordt ingesteld met inachtneming van de voorgaande vormen, wordt de procedure voor de rechter bij wie de vordering oorspronkelijk aanhangig is gemaakt en, wanneer het gaat om de politierechtbank, de verjaring van de oorspronkelijke rechtsvordering opgeschort totdat de beslissing van de arrondissementsrechtbank ter kennis gegeven wordt.

De arrondissementsrechtbank geeft kennis van zijn beslissing per brief of fax aan alle partijen alsook aan de rechter bij wie de zaak aanvankelijk aanhangig werd gemaakt.

Deze beslissing is niet vatbaar voor verzet of beroep ».

B.3.2. Dat rechtsmiddel werd ingevoerd bij de wet van 19 juli 2012 « betreffende de hervorming van het gerechtelijk arrondissement Brussel ».

De memorie van toelichting bij die wet vermeldt daaromtrent :

« Het akkoord van 11 oktober 2011 bepaalt dat een onmiddellijk beroepsrecht en met volle rechtsmacht voor de verenigde Nederlandstalige en Franstalige arrondissementsrechtbanken zal worden ingesteld. Bij staking van stemmen geeft de stem van de voorzitter de doorslag. Het voorzitterschap van dit rechtscollege wordt alternerend waargenomen door een Franstalige en een Nederlandstalige magistraat, in functie van de inschrijving op de rol.

De procedure zal een procedure zoals in kort geding zijn.

Die beroepsprocedure schorst de procedure voor de rechter op waarvan de beslissing het voorwerp ervan is. Aangezien het een procedure in kort geding betreft die het verloop van het proces als dusdanig niet mag vertragen of ertoe toe leiden dat het originele verzoek verjaart, is bepaald dat de kennisgeving per aangetekend schrijven en fax gebeurt en dat de verjaring van de originele actie wordt opgeschort tot aan de mededeling van de beslissing van de rechtbank per post en fax. Daartoe delen de partijen hun specifieke contactgegevens mee.

De termijn van 15 dagen begint te lopen de dag na de ontvangst van de uitspraak over de vraag tot verandering van taal.

De door de verenigde Nederlandstalige en Franstalige arrondissementsrechtbanken genomen beslissingen zijn niet vatbaar voor verzet of beroep.

Dit beroep heeft betrekking op de beslissingen van de verschillende rechtscolleges van het gerechtelijke arrondissement van Brussel die genomen worden in toepassing van de artikelen 3, 4, 5, 6, 7, *7bis*, *7ter*, 15 en 23 van de wet. Dit betekent dat op strafrechtelijk vlak alleen de beslissingen van de politierechtbanken het voorwerp van dit beroep kunnen uitmaken.

De beperking van dit beroepsmechanisme tot de rechtscolleges van het gerechtelijk arrondissement Brussel wordt gemotiveerd door de beslissing van de grondwetgever om enkel nog bij een bijzondere meerderheid wijzigingen toe te staan aan een bepaald aantal kernelementen van de hervorming van het gerechtelijke arrondissement Brussel, waaronder dit beroep en de rechten dat het moet beschermen, vallen.

De vaststelling dat de hervorming van het gerechtelijk arrondissement van Brussel in zijn geheel en de invoering van dit beroep in het bijzonder raakt aan de kern van de grote evenwichten die bijdragen aan de communautaire vrede, rechtvaardigt de keuze van de

grondwetgever en de beperking van het beroep tot de beslissingen van de rechtscolleges van dit arrondissement » (*Parl. St.*, Kamer, 2011-2012, DOC 53-2140/001, pp. 23-24).

Ten aanzien van de eerste prejudiciële vraag

B.4. De eerste prejudiciële vraag handelt over de bestaanbaarheid van artikel 23 van de wet van 15 juni 1935 met de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 14, lid 3, a) en f), van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

De prejudiciële vraag heeft meer bepaald betrekking op het verschil in behandeling dat artikel 23 van de wet van 15 juni 1935 in het leven roept tussen, enerzijds, beklaagden die terechtstaan voor een Nederlandstalige politierechtbank en die alleen het Frans kennen of zich daarin gemakkelijker uitdrukken en, anderzijds, beklaagden die terechtstaan voor een Nederlandstalige politierechtbank en die noch het Frans, noch het Nederlands kennen. De eerstgenoemde categorie van beklaagden beschikt over de mogelijkheid om te vragen dat de rechtspleging in het Frans geschiedt en dus dat de zaak wordt verwezen naar het dichtstbij gelegen Franstalige gerecht, terwijl de laatstgenoemde categorie van beklaagden niet kan verzoeken om een dergelijke taalwijziging en bijgevolg is aangewezen op de bijstand van een tolk.

B.5. Het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie sluit niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.6. Het verschil in behandeling tussen de in de prejudiciële vraag vermelde categorieën van beklaagden berust op een objectief criterium, namelijk dat van de taal die de beklaagde die

voor een Nederlandstalige politierechtbank verschijnt, alleen kent of waarin hij zich gemakkelijker uitdrukt. Enkel wanneer die taal een officiële landstaal is, te dezen het Frans, kunnen de beklaagden overeenkomstig artikel 23 van de wet van 15 juni 1935 verzoeken om een taalwijziging.

B.7.1. Bij de regeling van het taalgebruik in gerechtszaken dient de wetgever de individuele vrijheid van de rechtsonderhorige om zich van de taal van zijn keuze te bedienen, te verzoenen met de goede werking van de rechtsbedeling.

Bovendien dient de wetgever daarbij rekening te houden met de taalverscheidenheid die verankerd is in artikel 4 van de Grondwet, dat vier taalgebieden vastlegt, waarvan drie eentalige taalgebieden en één tweetalig taalgebied. Artikel 4 vormt de grondwettelijke waarborg van de voorrang van de taal van het eentalige gebied of van het tweetalige karakter van het gebied.

B.7.2. De wet van 15 juni 1935 regelt op dwingende wijze het taalgebruik in gerechtszaken in België en hanteert daarbij als uitgangspunt de eentaligheid van de gerechtelijke akten en van de rechtspleging, onverminderd de uitzonderingen waarin de wet voorziet en de mogelijkheid om onder bepaalde voorwaarden een verzoek tot verwijzing of tot verandering van taal in te dienen.

De eentaligheid van de gerechtelijke akten en van de rechtspleging en het dwingend karakter van de voorschriften van de wet werden als grondbeginselen van de wet van 15 juni 1935 beschouwd.

Uit artikel 14 van de voormelde wet volgt dat de gehele rechtspleging in strafzaken voor de politierechtbanken en de correctionele rechtbanken in eerste aanleg eentalig wordt gevoerd in hetzij het Frans, het Nederlands of het Duits, naar gelang van de plaats waar de betrokken rechtbank is gevestigd. Voor de politierechtbanken van het gerechtelijk arrondissement Brussel waarvan het rechtsgebied uitsluitend bestaat uit gemeenten van het Nederlandse taalgebied, zoals dat het geval is voor het verwijzende rechtscollege, wordt in beginsel de gehele rechtspleging in het Nederlands gevoerd (artikel 15, § 1, van de wet van 15 juni 1935). Voor de andere politierechtbanken van het gerechtelijk arrondissement Brussel en voor de correctionele rechtbanken van dat gerechtelijk arrondissement wordt de rechtspleging in het

Frans of in het Nederlands gevoerd, waarbij in de eerste plaats rekening wordt gehouden met de woonplaats van de verdachte (artikel 16 van de wet van 15 juni 1935).

B.7.3. De wet van 15 juni 1935 onderscheidt vier taalgebieden : het Nederlandse taalgebied, het Franse taalgebied, het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en het Duitse taalgebied (artikel 42; *Hand.*, Kamer, 1933-1934, 15 mei 1934, p. 1455). Zij stemt aldus overeen met de indeling in taalgebieden zoals vastgelegd in artikel 4 van de Grondwet.

De politierechtbanken en correctionele rechtbanken worden door de artikelen 14 tot 16 van de wet van 15 juni 1935 ingedeeld in taalgroepen. Die indeling heeft tot gevolg dat de rechtspleging in beginsel geschiedt in de taal of in een van de talen die overeenstemt met die taalgroep. Voorts moeten de magistraten en gerechtelijke ambtenaren die verbonden zijn aan dat rechtscollege of in zijn rechtsgebied hun ambt uitoefenen, de taal van die taalgroep kennen, en in het geval waarin het rechtscollege behoort tot een meertalige groep, moeten zij in een bepaalde mate ook hun kennis van een andere landstaal bewijzen (artikelen 43 tot 54ter). De indeling in taalgroepen is ook van belang om het rechtscollege te bepalen dat in aanmerking komt om kennis te nemen van een zaak in de taal of in een van de talen van die taalgroep, naar aanleiding van een toegekend verzoek tot verwijzing.

B.7.4. Rekening houdend met de in B.7.1 vermelde doelstellingen is het redelijk verantwoord dat de mogelijkheid van een taalwijziging wordt voorbehouden aan de beklaagde die alleen een van de andere landstalen kent of zich gemakkelijker in die taal uitdrukt. Zelfs al zou, zoals het verwijzende rechtscollege aangeeft, de samenstelling van de bevolking op taalkundig vlak onderhevig zijn aan bepaalde evoluties waardoor de beklaagden die voor dat rechtscollege terechtstaan vaak geen enkele landstaal machtig zijn, dan nog zou het zeer ingrijpende gevolgen hebben voor de gerechtelijke organisatie in het algemeen en de taalkennis van de magistraten en de gerechtelijke ambtenaren in het bijzonder, indien een beklaagde erom kon verzoeken dat de gehele rechtspleging wordt gevoerd in om het even welke andere taal dan het Frans, het Nederlands of het Duits. Zulks zou op fundamentele wijze afbreuk doen aan de voormelde beginselen waarop de taalregeling van de wet van 15 juni 1935 steunt, en met name aan het beginsel van de eentaligheid van de rechtspleging in overeenstemming met de in de Grondwet verankerde indeling in taalgebieden.

B.7.5. Zoals ook het verwijzende rechtscollege en de Ministerraad opmerken, beschikt elke beklaagde bovendien, wanneer hij alleen een andere taal dan die van de rechtspleging kent of zich daarin gemakkelijker uitdrukt, over voldoende mogelijkheden om de strafprocedure te begrijpen en daaraan deel te nemen.

Zo benoemt de rechtbank, krachtens artikel 152*bis* van het Wetboek van strafvordering, ambtshalve een beëdigd tolk indien de beklaagde of de burgerlijke partij de taal van de procedure niet verstaat of spreekt, waarbij de kosten van vertolking ten laste worden genomen door de Staat. De artikelen 145, vijfde lid, en 164, § 1, van het Wetboek van strafvordering kennen de beklaagde in beginsel het recht toe om, op kosten van de Staat, de vertaling te vragen in een taal die hij verstaat van de relevante passages van respectievelijk de dagvaarding en het vonnis, zodanig dat hij geïnformeerd is over de feiten die hem ten laste worden gelegd dan wel waarvoor hij veroordeeld is en hij zich effectief kan verdedigen. Overeenkomstig artikel 22 van de wet van 15 juni 1935 kan de beklaagde die de taal van de procedure niet verstaat de onderzoeksrechter of het openbaar ministerie, naar gelang van de stand van de procedure, verzoeken om de vertaling naar een taal die hij verstaat van andere documenten dan die waarvan reeds in de vertaling wordt voorzien in het Wetboek van strafvordering, eveneens op kosten van de Staat. Voorts bepaalt artikel 31, eerste lid, van dezelfde wet dat de partijen die persoonlijk verschijnen in al de ondervragingen van het opsporingsonderzoek en van het gerechtelijk onderzoek, alsmede voor de onderzoeks- en vonnisgerechten, de taal van hun keuze gebruiken. Krachtens het vierde lid van die bepaling worden de partijen die de taal van de procedure niet verstaan, bijgestaan door een beëdigd tolk die alle mondelinge verklaringen vertaalt, waarbij de noodzaak van de vertolking wordt geëvalueerd door de bevoegde overheid volgens de fase van de procedure.

De onmogelijkheid om een taalwijziging te vragen, voor de beklaagden die geen van de landstalen machtig zijn, beperkt de individuele vrijheid van zulke beklaagden om zich van de taal van hun keuze te bedienen bijgevolg niet op onevenredige wijze.

B.8. Uit het bovenstaande volgt dat artikel 23 van de wet van 15 juni 1935 de vrijheid van taalgebruik, rekening houdend met het bestaan van vier taalgebieden, niet meer beperkt dan voor een goede rechtsbedeling nodig is.

B.9.1. De omstandigheid dat in het bodemgeschil de strafprocedure zou worden vertraagd door de verwijzing naar het dichtstbij gelegen gerecht van dezelfde rang waarvan de taal van rechtspleging de taal is die door de beklaagde is gevraagd, leidt niet tot een andere conclusie.

Krachtens artikel 23, vierde lid, van de wet van 15 juni 1935 kan de rechtbank immers beslissen wegens de omstandigheden van de zaak niet op de aanvraag van de beklaagde in te gaan. Het spreekt voor zich dat de bedoelde omstandigheden verband dienen te houden met het vereiste van een goede rechtsbedeling, wat bevestigd wordt in de voorbeelden die in de loop van de parlementaire voorbereiding van artikel 23 werden gegeven (*Parl. St.*, Senaat, 1934-1935, nr. 86, p. 22; *Parl. St.*, Kamer, 1934-1935, nr. 135; *Hand.*, Kamer, 4 juni 1935, p. 1290).

Het Hof van Cassatie is in dat verband van oordeel dat « de rechter [...] het verzoek om taalwijziging [mag] afwijzen indien er objectiveerbare omstandigheden zijn eigen aan de zaak die maken dat het aangewezen is dat hijzelf de zaak beoordeelt », waarbij « de rechter [...] onaantastbaar [oordeelt] over het voorhanden zijn van dergelijke omstandigheden ». Uit diezelfde cassatierechtspraak volgt dat een verzoek tot taalwijziging kan worden afgewezen wanneer de daarmee gepaard gaande verwijzing naar een ander rechtscollege het risico doet ontstaan « dat de eisers niet meer berecht kunnen worden binnen een redelijke termijn », op voorwaarde dat de rechter die het verzoek afwijst « concreet [aangeeft] waarin dit risico op miskennis van de redelijke termijn-vereiste bestaat » (Cass., 10 november 2015, P.15.0714.N). Naast een « dreigende overschrijding van de redelijke termijn » kan volgens het Hof van Cassatie ook een « dreigende verjaring van de strafvordering » de afwijzing van een verzoek tot taalwijziging verantwoorden (Cass., 9 juni 2020, P.20.0501.N). Daarenboven wordt de verjaring van de strafvordering, krachtens artikel 23, zevende lid, van de wet van 15 juni 1935, geschorst voor een termijn van maximum één jaar vanaf het moment van de vraag tot verwijzing tot op de dag van de eerste terechtzitting waarop de behandeling van de zaak ten gronde, opnieuw door de rechtbank zal worden hervat.

B.9.2. De specifieke kenmerken van verkeersmisdrijven, die volgens het verwijzende rechtscollege ertoe zouden leiden dat de rechter van de plaats waar de feiten zich hebben voorgedaan het best geplaatst is om daarover te oordelen, volstaan evenmin om te besluiten dat, wat de berechting van zulke misdrijven betreft, de in het geding zijnde mogelijkheid om een taalwijziging te verkrijgen de goede rechtsbedeling in het gedrang zou brengen.

Overigens dient de zaak overeenkomstig artikel 23, vierde lid, van de wet van 15 juni 1935, indien de taalwijziging wordt toegestaan, te worden verwezen naar het anderstalige gerecht van dezelfde rang dat het « dichtstbij gelegen » is. Zoals is vermeld in B.9.1, staat het daarnaast de rechter vrij het verzoek tot taalwijziging af te wijzen, in zoverre er objectiveerbare omstandigheden zijn eigen aan de zaak die maken dat het aangewezen is dat hij de zaak zelf beoordeelt.

B.10. Uit het bovenstaande volgt dat artikel 23 van de wet van 15 juni 1935 bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. De toetsing aan artikel 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 14, lid 3, a) en f), van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, leidt niet tot een andere conclusie.

Ten aanzien van de tweede prejudiciële vraag

B.11. Met de tweede prejudiciële vraag wordt het Hof ondervraagd over het verschil in behandeling tussen beklaagden van wie het verzoek tot een taalwijziging wordt afgewezen, naargelang zij terechtstaan voor een politierechtbank van het gerechtelijk arrondissement Brussel dan wel voor een politierechtbank van een ander gerechtelijk arrondissement. Indien een dergelijk verzoek wordt afgewezen door een politierechtbank van het gerechtelijk arrondissement Brussel, dan zou artikel 23^{quater} van de wet van 15 juni 1935 volgens het verwijzende rechtscollege verhinderen dat onmiddellijk een beslissing ten gronde wordt genomen over de tegen de beklaagde ingestelde strafvordering, terwijl een politierechtbank die elders is gevestigd meteen na het afwijzen van het verzoek tot taalwijziging uitspraak zou kunnen doen over de grond van de zaak.

B.12. Krachtens artikel 23^{quater} van de wet van 15 juni 1935 staat voor de beklaagden een rechtstreeks beroep open, volgens een procedure zoals in kort geding, tegen de beslissingen van de politierechtbanken van het gerechtelijk arrondissement Brussel over de verzoeken tot taalwijziging op grond van artikel 23 van diezelfde wet. Dat beroep dient binnen de vijftien dagen na ontvangst van de beslissing over het verzoek tot taalwijziging te worden ingesteld bij de Franstalige en Nederlandstalige arrondissementsrechtbanken in verenigde vergadering, die gezamenlijk bij uitsluiting bevoegd zijn in volle rechtsmacht (artikel 23^{quater},

eerste lid). Het instellen van een dergelijk beroep leidt ertoe dat de procedure voor de politierechtbank waarbij de vordering oorspronkelijk aanhangig is gemaakt en de verjaring van de oorspronkelijke rechtsvordering worden opgeschort totdat de beslissing van de verenigde arrondissementsrechtbanken ter kennis wordt gegeven (artikel 23*quater*, derde lid). Die kennisgeving wordt gedaan aan alle partijen alsook aan de rechter bij wie de zaak aanvankelijk aanhangig werd gemaakt (artikel 23*quater*, vierde lid). De beslissing van de verenigde arrondissementsrechtbanken is niet vatbaar voor verzet of beroep (artikel 23*quater*, vijfde lid).

De beklagden van wie het verzoek tot taalwijziging wordt afgewezen door een politierechtbank van een ander gerechtelijk arrondissement, kunnen tegen die beslissing een gemeenrechtelijk hoger beroep instellen bij de correctionele rechtbank, overeenkomstig artikel 172 van het Wetboek van strafvordering (zie ook Cass., 26 mei 2020, P.19.1338.N; Cass., 29 september 2015, P.15.0123.N).

B.13. Het staat in de regel aan het verwijzende rechtscollege om de bepalingen die het toepast te interpreteren, onder voorbehoud van een kennelijk verkeerde lezing van de in het geding zijnde bepaling.

B.14.1. Noch het in het geding zijnde artikel 23*quater*, noch enige andere bepaling van de wet van 15 juni 1935 bevat een verbod voor een politierechtbank gevestigd in het gerechtelijk arrondissement Brussel om, wanneer zij een verzoek tot taalwijziging afwijst, onmiddellijk uitspraak te doen over de grond van de zaak. De procedure voor de oorspronkelijk geadieerde rechter wordt krachtens het derde lid van artikel 23*quater* slechts opgeschort vanaf het ogenblik waarop het in die bepaling bedoelde beroep bij de verenigde Nederlandstalige en Franstalige arrondissementsrechtbanken effectief wordt ingesteld. Er is bijgevolg geen sprake van een automatische opschorting van de procedure gedurende de termijn van vijftien dagen waarbinnen dat beroep, overeenkomstig artikel 23*quater*, tweede lid, dient te worden ingesteld, zodat het de rechter in de regel vrijstaat om, zolang er geen dergelijk beroep is ingesteld, de behandeling van de zaak voort te zetten en in voorkomend geval reeds een uitspraak ten gronde te doen.

B.14.2. Wanneer de verenigde Nederlandstalige en Franstalige arrondissementsrechtbanken evenwel het beroep inwilligen tegen de beslissing houdende afwijzing van het verzoek tot taalwijziging en tegen de weigering om de zaak naar een

anderstalig gerecht te verwijzen, impliceert dat ook de vernietiging van de daaropvolgende rechtspleging, met inbegrip van de eventuele beslissing ten gronde die zou zijn genomen over de tegen de beklaagde ingestelde strafvordering (zie ook Cass., 19 november 2019, P.19.0758.N; Cass., 15 oktober 2019, P.19.0615.N; Cass., 1 oktober 2019, P.19.0414.N; Cass., 16 oktober 2018, P.18.0389.N).

B.15. Uit het bovenstaande volgt dat de tweede prejudiciële vraag, in zoverre het verwijzende rechtcollege ervan uitgaat dat artikel 23^{quater} van de wet van 15 juni 1935 « een politierechtbank gelegen in het gerechtelijk arrondissement Brussel zou verhinderen bij het afwijzen van een vraag tot taalwijziging, meteen ook uitspraak te doen over de grond van de zaak », berust op een kennelijk verkeerde lezing van die bepaling.

B.16. De tweede prejudiciële vraag behoeft geen antwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- Artikel 23 van de wet van 15 juni 1935 « op het gebruik der talen in gerechtszaken » schendt niet de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 14, lid 3, a) en f), van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

- De tweede prejudiciële vraag behoeft geen antwoord.

Aldus gewezen in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 15 december 2022.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

L. Lavrysen